

محرم‌آمیزی؛ خشونت پنهان در پستوی خانه

Photo: Sasin Tipchai/Bigstock.com

نعیمه دوستدار

آخرین آمار مربوط به محرم‌آمیزی یا آنچه که تحت عنوان زنا با محارم نامیده می‌شود، چند سال قبل در روزنامه رسالت به نقل از رییس انجمن آسیب‌های اجتماعی منتشر شد. در این آمار از تشکیل ۰۰۲۵ پرونده قضایی در کشور در مورد رابطه جنسی برادر با خواهر و پدر با [است](#) دختر خبر داده شده

همانند بسیاری از آمارهای مربوط به آسیب‌های اجتماعی که یا سانسور می‌شوند یا از اساس گزارشی درباره آنها وجود ندارد، این آمار می‌تواند نشان دهنده تنها بخشی از اتفاقی باشد که در متن جامعه جاری است. تا جایی که از یک قاضی پرونده آزار جنسی در ایران نقل آمیزی اغلب محرم «اگر قرار باشد به همه این موارد رسیدگی کند، باید روزی چهل پنجاه حکم اعدام صادر کند.» شده که گفته است: بدون رضایت زنان و شکلی از خشونت شدید خانگی است.

مجازات فرد زانی به عنف و محارم در فقه امامیه و قانون، قتل است و طبق ماده هشتاد و دوم قانون مجازات اسلامی، زنا با محارم نسبی به هر شکلی مستوجب اعدام است. به گفته برخی مقامات قضایی، حکم چنین موردی بر اساس تحریرالوسیله آیت‌الله خمینی در صورت آگاهی طرفین از آن سنگسار است. با این حال، در ۹۹ درصد از پرونده‌های تجاوز به محارم، علی‌رغم این که تجاوز واقع شده است، متجاوزان تبرئه می‌شوند. اثبات تجاوز به محارم از طریق چهار بار اقرار، شهادت چهار مرد عادل و در نهایت علم حسی قاضی امکان‌پذیر است؛ شرایطی که به ندرت اتفاق می‌افتد.

نامن خانه

بر اساس آمار اغلب موارد تجاوز جنسی محارم، از سوی پدران به دختران گزارش می‌شود و پس از آن از سوی برادران به خواهران. ناپدری، که محمد مالجو در ایران انجام داده، آمده است که [پژوهشی](#) گیرند. درهای بعد این آمارها قرار می‌دایی و عمو و سایر بستگان هم در رده بسیاری از کارهای تحقیقی در این زمینه نشان داده اند که محرم‌آمیزی بین برادر و خواهر متداول‌ترین نوع زناست. به عنوان نمونه، در یک تحقیق درباره نمونه‌های یک دادگاه در فدرال آلمان گزارش شده که ۰۹ درصد از موارد محرم‌آمیزی، بین پدر و دختر یا ناپدری و دختر و بین پدربزرگ و نوه دیده شده است و شش درصد هم بین پدر و پسر بوده است و بقیه آن هم بین مادر و پسر اتفاق افتاده است. محقق دختر ۸۷ درصد-آمیزی بین پدردیگری به نام وینبرگ، در یک پژوهش از ۰۰۲ پرونده در ناحیه شیکاگو مشاهده کرده که موارد محرم نمونه، بین برادر و خواهر ۸۱ درصد، بین مادر و پسر یک درصد بوده است. اما در بررسی‌های گب هارد، محرم‌آمیزی بین برادر و خواهر نسبت آن به موارد زنا با پدر و دختر تقریباً پنج بر یک است.

هرچه که هست، بسیاری از تجاوزها تا سال‌ها مخفی می‌ماند و هرگز فاش نمی‌شود. قربانیان این نوع تجاوزها به دلیل ترس، تهدید فرد متجاوز و عواقب قضایی آن که فرد مورد تجاوز قرار گرفته را هم شامل می‌شود، آن را گزارش نمی‌کنند و این نوع آزار جنسی تا سال‌ها ادامه پیدا می‌کند.

خبری که گاه درز می‌کند

در حالی که تابوهای اجتماعی اجازه نمی‌دهند گزارش‌های اجتماعی دقیق درباره این موضوع نوشته شود و ابعاد مختلف موضوع بررسی شود گاه برخی از نمونه‌ها خبرساز می‌شوند.

یکی از نمونه‌های این روابط که در میان کودکان رخ داد و به رسانه‌ها کشیده شد به یک دهه قبل برمی‌گردد. مهرماه سال ۳۸۳۱ رسانه‌ها اند. آنها را به بهزیستی مریوان تحویل دادند و خود آنها نیز به که خواهر و برادری که بر اثر رابطه نامشروع صاحب فرزند شده [داند](#) خبر سنگسار محکوم شدند. این برادر و خواهر بختیار و ژیلا به ترتیب ۵۱ و ۳۱ سال سن داشتند. علاوه بر مردم شهر، والدین آنها نیز خواستار مجازات آنها شده بودند.

در نهایت اما فرماندار این شهرستان اعلام کرد این دو نوجوان از سوی شعبه اول دادگاه مریوان به ۵۵ ضربه شلاق محکوم شده‌اند. اسداله دو متهم این پرونده طبق فتوای حضرت امام در تحریرالوسیله و قانون» حیدری زاده، که رئیس دادگستری مریوان نیز بود، اعلام کرد: «مجازات اسلامی بی اطلاع بودن از میزان مجازات، از اتهام زنا با محارم که حکم آن اعدام است، با توجه به صغر سن تبرئه شدند.

محرز شد و به همین دلیل متهمان به حکم تعزیر محکوم شدند. اخبار مربوط به به گفته او عدم آگاهی متهمان از حکم موضوع برای دادگاه سنگسار و پس از آن احتمال محکومیت به حبس تعزیری این دو نوجوان از سوی این مقام مسئول ساخته و پرداخته دشمنان و استکبار اعلام شد.

این نمونه یک پایان خوش برای پرونده‌هایی از این دست بوده است. در موارد دیگر گاه فردی که مورد تجاوز قرار گرفته پیش از اینکه به هر دادگاهی فرستاده شود، در دادگاه خانواده محکوم و کشته می‌شود و دلیل آن هم به سادگی دفاع از شرف و ناموس معرفی می‌شود.

یکی دیگر از پرونده‌های مشهور در این زمینه مربوط به لیلا مافی، دختری ۹۱ ساله بود که بر اساس بررسی‌ها از نظر ذهنی درک یک دختر هشت ساله را داشت و از ۹ سالگی به اجبار مادر ناچار به فحشا شده بود. او را در ۲۱ سالگی به عقد مردی در آورده بودند و پس از ازدواج، مادر شوهرش هم او را به فحشا وا می‌داشت. سرانجام وقتی لیلا در ۸۱ سالگی دستگیر و به جرم ریاست باند فحشا به اعدام حکم اعدام برای موکلم به» محکوم شد، برای او حکم اعدام صادر شد. آن زمان شادی صدر، وکیل لیلا در لایحه دفاعیه او نوشته بود: جرم زنا با محارم صادر شده در صورتی که او در گفته‌های خود به طور مکرر از واژه تجاوز برای شرح ارتباط با برادرانش استفاده کرده «است. بین زنا دادن و تجاوز تفاوت معنایی بسیاری وجود دارد.

سرانجام حکم اعدام و پنج سال زندان لیلا مافی از سوی دیوان عالی کشور نقض شد. شادی صدر گفته بود که قضات شعبه ۲۴ دیوان عالی طبق دفاعیات ما دلایل» های قاضی دادگاه بدوی نقض کرد: عالی کشور حکم اعدام لیلا مافی را به دلیل وارد نبودن استدلال «قاضی را در مورد زنا با محارم، نا وارد تشخیص داد و حکم اعدام وی را نقض کرد. همچنین مجازات پنج سال زندان لیلا نقض شد.

نابرابری و مساله اعمال قدرت جنسی در خانواده

مردسالاری و قدرت نابرابر یکی از اولین دلایل تجاوز جنسی است. مردان که قدرت اجتماعی، سیاسی و اقتصادی دارند، به خود حق می‌دهند که از زنان به عنوان ابزار جنسی بهره‌برداری کنند و حتی اگر این زنان خواهر یا دخترشان باشند. پدر که قدرت مشروع دارد از سوی قانون هم خطر زیادی احساس نمی‌کند.

قصاص پدر در صورت قتل عمد فرزندان قصاص نمی‌شود و قتل فرزند برای تأدیب و تنبیه قتل غیر عمد است. به همین دلیل قانون امکان مداخله چندانی در امور خانواده‌های مردسالار ندارد و در چنین شرایطی امکان محرم‌آمیزی آسان‌تر پدید می‌آید. در مورد برادران هم این شرایط با اندکی تغییر وجود دارد. برادران بر اساس نظام مردسالار حاکم بر خانواده دست به اعمال قدرت جنسی بر خواهران می‌زنند. آنها که به دلیل نارسایی‌های اجتماعی احساس محرومیت جنسی می‌کنند، رفتار خشونت‌آمیز را برای خود مجاز می‌دانند و دختران و زنان به دلیل ترس از انگ خوردن، تهدید شدن یا عادت به واکنش‌های انفعالی در چنین شرایطی سکوت می‌کنند.

بررسی پرونده‌های قضایی مربوط به این مساله نشان می‌دهد که احتمال رهیدن مردان از این پرونده‌ها به مراتب بیشتر است، اما پیگیری سرانجام آنها عموماً بر عهده هیچ نهادی نیست. پسران نوجوانی که خواهران خود را آزار جنسی می‌دهند، مشاوره و درمانی دریافت نمی‌کنند و دختران نوجوان هم آموزشی برای برخورد با این موضوع و گزارش‌دهی آن نمی‌بینند. در حالی که مردان در قامت پدر، برادر بزرگ‌تر یا عمو و دایی دست به این عمل می‌زنند و با استفاده از ابزارهای مختلف تهدید، اجازه انعکاس آن موضوع را به خارج از خانواده نمی‌دهند، زنان نیز از ترس اعدام، سکوت را به مقاومت ترجیح می‌دهند. آنها می‌دانند که در بسیاری از موارد پیگیری‌های قضایی تنها زنان می‌کنند. مجازات می «عامل فساد» ها، آنان را به عنوان گیر و بدون توجه به عوامل و زمینه‌ها هدف می‌کنند.

نکته مهمی که از آن غفلت می‌شود، شرایط عاطفی و روانی فردی است که به این شکل مورد تجاوز قرار گرفته است. کسانی که در محیط خانه چنین تجربه‌ای را داشته‌اند، برای فرار از این موقعیت به روش‌های مختلفی متوسل می‌شوند؛ از فرار از خانه گرفته تا خودکشی یا تن دادن به ازدواج اجباری. نتیجه این روش‌ها اغلب مثبت نیست. احتمال گرایش به تن فروشی و اعتیاد در این شرایط بیشتر است و ازدواج‌های اجباری هم خود مساعد کننده این شرایط ثانویه است. کابوس تجاوز محارم، کارکرد طبیعی ذهن و زندگی جنسی این افراد را مختل می‌کند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که هرچه زنان آزر دیده بیشتر از شبکه‌های فردی و حمایت‌های اجتماعی برخوردار باشند، بیشتر امکان اعتراض منفعلانه بیشتر است. ها کمتر باشد، واکنش خواهند داشت و برعکس هرچه این حمایت

آزارهای جنسی و زنا با محارم

عکس: Rudi Schlatter

فوق لیسانس علوم جنایی - عبدالسمیر اخی زاده

«کارل مارکس» با اسارت زن، هیچ کس بیشتر از مرد مجازات نمی شود.

چیستی خانواده

در میان تمامی نهادهای اجتماعی، خانواده نقش و اهمیتی خاص و به سزایی دارد. تمامی کسانی که در باب سازمان جامعه اندیشیده‌اند، به خانواده و اهمیت حیاتی آن برای جامعه تاکید ورزیده‌اند. به درستی هیچ جامعه‌ای چنانچه از خانواده‌های سالمی برخوردار نباشد، نمی‌تواند ادعای سلامت کند. خانواده بزرگ‌ترین حامی کودک و تأمین‌کننده آرامش و امنیت روحی و روانی اوست، اما درعین حال خانواده تنها زمانی می‌تواند کارکرد خودش را به درستی انجام دهد که سالم باشد. در حالی که دختران بیشترین حمایت را از خانواده خود انتظار دارند، و به مادر، خاله، عمه و خواهر بیش از سایرین متوسل می‌شوند. زیرا آنها را بیشتر شبیه خویش و محرم خود می‌یابند. و اگر خانواده به مکان ناامنی برای کودک تبدیل شود آن وقت می‌توان تصور کرد که جامعه چه وضعیت نابسامانی خواهد داشت. (فرهمینی، فراهانی، 1386: 32)

دختران و پسران در خانواده، مدرسه، و محله و بلکه کل اجتماع در معرض آزار قرار دارند. آنان نه تنها قربانی خشونت می‌شوند، بلکه برای خشونت ورزی نیز آماده می‌شوند. دختران آرزو دارند همچون پسران آزادانه و دوشادوش آنان بتوانند در مراحل مختلف زندگی و تحصیل، توفیق حاصل نموده و در این راه از حمایت‌های قانونی و تأمین اجتماعی برخوردار باشند. به نظر دختران، فرصت‌ها و امکانات توفیق اجتماعی آنان به نحو برابر با پسران توزیع نگردیده و لذا بایستی فشار بیشتری برای پیشرفت اجتماعی متحمل شوند. (محمدی اصل، عباس، 1388: 49)

خشونت جنسی

هرچند خشونت جنسی پدیده‌ای جدید نیست و یکی از معضلاتی است که بشر همواره به آن مبتلا بوده، در عصر جدید، خشونت علیه کودکان افزایش یافته است، و البته بخش عمده این کودکان نیز دختران هستند. جرائم جنسی، نسبت به پاره‌ای دیگر از جرائم و معضلات اجتماعی، جنبه تولیدی دارند و مایه گسترش آنها نیز می‌شوند. برای نمونه، گسترش زنا با محارم به طور طبیعی موجب افزایش سقط‌جنین می‌شود که نه تنها معضلی اجتماعی است، بلکه در بسیاری از کشورها جرم مهم به شمار می‌آید.

زنا با محارم ممکن است به افزایش آمار کودکان نامشروع و بی‌سرپرست نیز بینجامد. که خود می‌تواند پیامدهای ناگوار برای جامعه داشته باشد. (نوبهار، رحیم، 1389: 50). امروزه در پیشرفته‌ترین کشورهای جهان، کودکان بی‌شماری از تبعات و عوارض ناشی از خشونت جنسی، به خصوص در زندگی خانوادگی رنج می‌برند و آزارهای جسمی، جنسی و روانی نه تنها تندرستی، سلامت عقل، تعادل عاطفی و روانی آنها را به خطر می‌اندازد، بلکه جامعه را نیز متضرر می‌سازد. درعین حال در سال‌های اخیر پدیده خشونت جنسی و تجاوز به کودکان در خانواده به صورت صعودی رشد می‌یابد. آزارهای جنسی عمدتاً از جانب نزدیکان این افراد و در سنینی اتفاق می‌افتد که توانایی چندان برای دفاع از خود و عقب زدن متجاوز ندارند. اغلب این متجاوزین را برادران یا پدران تنی یا ناتنی و گاه خویشاوندان و یا

همسایگان نزدیک آن‌ها تشکیل می‌دهند. آزارهای جنسی اغلب به صورت لمس بدن، یا برهنه کردن فرد و مجبور کردنش به لمس اعضای جنسی هست. یک نمونه حاد آن را اخیراً در شهر کابل شاهد هستیم که منجر به حاملگی دختر توسط پدر وی شد. این امر که بسیار نگران کننده است، نیازمند بررسی و کاوش هست. و جا دارد که مسئولین جامعه با احساس خطر و نگرانی از این امر آن را جدی بگیرند.

پیامدهای مخرب خشونت جنسی

یکی از عواملی که امنیت و سلامت خانواده را در معرض نابودی قرار می‌دهد، خشونت و تجاوز جنسی به کودکان است. مراد نویسنده از خشونت جنسی در خانواده تجاوز به کودک و زنا با محارم است. ساده‌ترین تعریف تجاوز جنسی به کودک عبارت است از انجام دادن‌ها یا زیر سن رضایت. زنا با محارم به روابط جنسی میان اقارب نسبی سالان با کودکان بر خلاف رضایت آن عمل جنسی توسط بزرگ عواقب بسیار بد روانی بر متجاوز است که... شود. بدترین نوع تجاوز، تجاوز جنسی توسط محارم نسبی همانند: پدر، برادر، و اطلاق می‌دهند گیرند، ابتدا واکنش محسوسی از خود نشان نمی‌جانی دارد. حدود ۴ درصد کودکانی که مورد آزار و سوءاستفاده و تغییر بارزی در رفتار آن‌ها دیده نمی‌شود. اغلب کودکان پیش مدرسه‌ای در بازی با عروسک‌های خود، خشونت را که بر آنان اعمال شده، نشان می‌دهند. برخی می‌کوشند این تجربه‌های تلخ را پس بزنند و هیچ‌گاه به یاد نیاورند. برخی دیگر سکوت می‌کنند، ولی از بی‌خوابی، پذیر است، بستگی به شرایط جنسی درمان‌های روانی ناشی از سوءاستفاده‌برند. این که آیا ناهنجاری‌ترس، افسردگی و پرخاشگری رنج می‌دیگر دارد. (دکتر جنیس، 1383: 12) کننده اعمال خشونت، زمان، شخصیت کودک و عوامل تعیین

علل تجاوز به کودکان و محارم نزدیک

ویژگی های رفتاری

1. بیماری پدوفیلیا

تجاوز جنسی به عضوی از اعضای خانواده ممکن است در اثری بیماری نیز باشد، به عنوان مثال بیماری جنسی پدوفیلیا یا میل به رابطه جنسی با کودکان یکی از عوامل تجاوز خانگی پدران به دختران یا رفتارهای نامتعارف آنان با کودکان دختر معرفی شده است.

2. سوء مصرف الکل

در احتمال ارتکاب به آزار گری و تشدید حملات به کودک ممکن است سهیم باشد، اما «افیونی» اگر چه سوء مصرف الکل و مواد بررسی‌های موجود نقش کمی برای این موضوع قائل هستند. با این وجود سوء مصرف الکل و مواد می‌تواند همچنان یک عامل مهم در برای مثال ممکن است مصرف الکل و مواد موجب تشدید بد رفتاری با کودک شود چرا که . آزاری باشد تکوین و تشدید پدیده کودک الکل و مواد تأثیر منفی در توانایی‌های شناختی افراد کودک آزار دارد. (رابرت ال، 1388: 73).

3. نقش بزه دیده

تحقیقات مربوط به علت شناسی جنایی تنها زمانی موفقیت‌آمیز و کامل خواهند بود، که به تجزیه و تحلیل و بررسی رفتار متقابل بزه کار و بزه دیده و نقشی که بزه دیده در تکوین جرم دارد پرداخته شود.

گاه علت وقوع جرم و بزه دیدگی خود قربانی است، به این معنی که بزه دیده با اعمال و رفتار خود موجبات بزه دیدگی خود را فراهم توان گفت: بزه دیده خود یکی ازای که گاه می‌شناسی وجود دارد. به گونه‌یک واقعیت جرم کند. به عبارت دیگر بین مجرم و قربانی می‌توجهی از موارد بزه دیده، با رضایت خود، همکاری و یا تحریک و نقش اساسی عناصر و عوامل اصلی در وقوع جرم است، در تعداد قابل کند و سوسه و اغوا می‌کار بالقوه را برای ارتکاب جرم کند. بدین معنی که گاه این بزه دیده است که بزه در تکوین عمل مجرمانه ایفا می‌برای مثال کشش جسمانی و روانی که به طور خود آگاه یا ناخود آگاه میان زن و مرد وجود دارد، که در بسیاری از موارد انگیزه او را در «حمله جنسی تا اندازه‌ای فراهم می‌آورد. خوابیدن زیر یک سقف به شکل گروهی، چگونگی لباس، در صورت جوان شدن اطفال بایستی تواند یکی از عوامل تجاوز جنسی دربرای خوابیدن در نظر گفته شود. بنابراین، عدم رعایت نکات تربیتی بین محارم می‌اتاق جداگانه خانواده باشد. (نجفی ابرند آبادی، علی حسین، 1379: 67).

4. گروه‌های همسالان

در مباحث انحرافات و کج «یادگیری» یا «جامعه پذیری» های نظریه پیوند افتراقی ادوین ساتر لند مشهورترین نظریه از مجموعه نظریه رفتاری اجتماعی است. ولی مدعی است که فرد جرم و انحرافات را در درون محله‌های خاص و یا عضویت در گروه‌های منحرف، یاد گرفته و به فردی منحرف و مجرم تبدیل می‌شود. در این میان نقش گروه‌های همسالان فرد نقشی مهمی دارد. چه آنکه فرد بیشتر تأثیر را در کند. (رجبی پور، 1387: 146). ها عمل می‌پذیرد و موافق با آن‌پذیری از افراد هم سن و سال خود می‌جریان جامعه

5. رسانه‌های جمعی و مطبوعات

وسایل ارتباط جمعی ممکن است در تربیت و گسترش استانداردهای اخلاقی و اعتلای سطح دانش و آگاهی و ایمان پاک و خالص بسیار موثر و قوی باشند. و برعکس امکان دارد از عوامل انحراف و بدآموزی‌ها و جدال و جنایت‌ها باشد. امروزه رسانه‌های گروهی به ویژه با تأثیر شگرفی در افکارها را یافته است و مردم به آسانی به تمام مطبوعات دسترسی دارند. لذا این رسانه به تمام خانه... تلویزیون، رادیو و تمام افراد می‌تواند داشته باشد. که عواقب مخرب آن متوجه جامعه شود. به هر حال کودکان و نوجوانان و همه افراد از این رسانه‌ها جمعی الگو می‌گیرند. و پیام آن‌ها را در یافت می‌کنند، برنامه‌های تلویزیونی و محتوای آن باید با خواسته‌ها و نیازهای روانی و خصوصیات جامعه هانوعی از خود بیگانگی شدید در افراد به وجود خواهد آورد. به علاوه تضاد میان نسل مرفعی و متحول هماهنگ باشد. در غیر این صورت بهای فرهنگی خواهد شد. (کی‌نیا، 1382: 1156).

علت سکوت و ابستگان

در پژوهشی که درباره تجاوز جنسی پدر به دختر صورت داده ام به این نتیجه رسیدم که مادران در اکثر موارد از سوء استفاده قرار گرفتن جنسی دختر خود یا مطلع هستند و به روی خود نمی‌آورند یا بعد از اطلاع به خاطر ترس از پیامدهای آن، ترس از شوهر، ترس از آبروریزی، ترس از شکستن حریم خانواده و از همه مهم تر به دلیل وابستگی اقتصادی و نبود حمایت‌های مالی، عاطفی، و خانوادگی پس از طلاق خود را بر سر دختران قربانی خود خالی احتمالی، لب به سخن و اعتراض نمی‌کشند و حتی گاهی تمامی عصبانیت و خشم فروخته می‌کنند. در واقع، وابستگی اقتصادی مهم ترین علت سکوت مادران نسبت به آزار جنسی فرزندانشان است. بنابراین بسیاری از زنان به علت وابستگی اقتصادی که به همسر خود دارند و نگران تأمین معاش خود هستند نه واکنش فعالانه اعتراض بلکه واکنش منفعلانه سکوت را برمی‌گزینند. و بعد از مدتی دچار مشکلات روحی و روانی زیادی می‌شوند. قضیه تجاوز به خاطر و صعبه توسط پدرانشان به نظر می‌رسد که مشت نمونه خروار باشد، ممکن است که هزاران مورد تجاوز و سوء استفاده جنسی خانگی توسط محارم است که هرگز به اند. گزارش نشده دلایلی

علت سکونت ستم دیده‌ای جنسی

باشد. یا بی‌بی دور شدن از اعضای خانواده، نسبت... تواند، عدم حمایت عاطفی، خانوادگی، اجتماعی، و علت سکوت متضرر جنسی می‌کند، چون اگر بیاید، بد را انتخاب می‌بنابراین، متضرر از میان بد و بدتر می‌آید... بستگی که دارد. ترس از آبروریزی، ترس از مرگ و دل همه چیز را بازگو شود، ممکن تهدیدهای دامن‌گیرش شود. وقتی که زنان خود را در برابر خشونت مذکر بی‌پناه احساس کنند و ناآگاهی از حقوق خود را مکمل فقدان قوانین ضد خشونت ببینند؛ در این صورت احساس ناامنی بالا می‌گیرد و آنان برای حفظ آبرو و در کنار خانواده و فرزندان ماندن، خشونت را می‌پذیرند. (محمدی اصل، عباس، 1388: 96).

طفره رفتن نهادهای ذی‌ربط

1. عدم کنترل نهاد حکومت و قانون

ها بر عنصر قانونی به عنوان عامل کلیدی در ستم‌دیدگی زنان تاکید شده است. هدف در نظریه لیبرال فمینیسم بیش از سایر نظریه فمینیست‌های لیبرال از طرح این بحث، دستیابی به برابری و یکسانی حقوق زن و مرد است و عمدتاً از این زاویه به مسئله نگریسته‌اند. از سوی دیگر نویسنده فمینیست و غیر فمینیست ضمن بررسی موضوع خشونت جنسی، بر ناتوانی قوای قضایی و پلیس در اجرا عدالت و احقاق حقوق زنان تاکید کرده‌اند. از دیدگاه اسلام نیز تأثیر نهادهای حکومتی و قانون بر پدیده ستم جنسی، چه در مرحله وضع قوانین و چه توسط نهادهای رسمی و دولتی که یک «اعم از دختر و پسر»ها قابل توجه است. نظارت و کنترل رسمی بر جوانان در مرحله اجرای آن بخش از راهکارهای پیشگیری وضعی از جرائم جنسی محسوب می‌شود می‌تواند در کاهش چنین جرائم موثر واقع شود. در اینجا با کنترل وضعیت‌های مشرف بر ارتکاب جرم، خطر دستگیری، کشف جرم بالا رفته و اسباب انصراف مجرم فراهم می‌شود. (بستان، حسین، 1385: 90).

2. عدم نظارت اجتماعی

یکی از ویژگی‌های جوامع مدرن که ریشه در فلسفه و روحیات فردگرایانه از یک سو و پدیده شهری شدن از سوی دیگر دارد. ضعف بی‌اعتنایی «شناسان آن رانظارت اجتماعی به معنای ضعف احساس مسئولیت و همدلی با دیگران است. از نتایج این امر برخی از جامعه اعتنایی تماشاچی یا عدم تمایل نسبت به مداخله در مشکلات دیگران، به ویژه در شهرهای بزرگ و سایراند، بی‌نامیده «تماشاچی محیط‌های پر ازدحام شایع است. مردم در چنین محیط‌های به ندرت یک وضعیت را اضطراری تفسیر می‌کند و نتیجه این امر، غفلت و بی‌اعتنایی نسبت به مشکلات دیگران است.

مجازات "زنا با محارم" برای هر دو طرف "اعدام" است

پژوهشگر حقوقی - حسین رئیسی

گلنار، نام زیبایی است، این نام را من برایش برگزیدم تا حتی خودم هویت واقعی او را ندانم. او در یکی از رشته های مهندسی دانشگاه ناراحتی آزاد درس می خواند. هر وقت دانشگاه تعطیل می شد، برخلاف بقیه بچه ها مضطرب و نگران به نظر میرسید و خوشحال نبود. رود تا مشاوره بگیردمی خود را کتمان نمی کرد. از تعطیلات چند روزه متنفر بود. یک روز گلنار به دفتر یکی از اساتید رشته روانشناسی برای رفتن به خانه را ندارد با مشاورش مطرح می کند. اشتیاقی و همان روز دلیل اینکه چرا هیچوقت

از قضا استاد مشاور که دوست من بود با من تماس گرفت تا جنبه های حقوقی اتفاقی که سبب شده بود گلنار را از شوق رفتن به خانه بازدارد، مطرح نماید.

تجاوز می کند و بعد از مدتی به ماجرا از این قرار بود که از سال ها پیش یعنی از زمانی که گلنار تنها سیزده سال داشته ، برادرش به او ادامه داده است. زمانی که اذیت و آزار و تجاوز جنسی دختر جوان و به شکل عادت در آمده دلیل سکوت گلنار ، این کار برای برادر به ! دلیل عمده تعجب هم به خاطر استمرار تجاوز برای چندین سال بود. استاد، داستان دخترک جوان را مطرح کرد ابتدا تعجب کردم

جستجو فکری برای پاسخ دادن به این پرسش که چه حقوقی برای گلنار متصور است و چگونه او می تواند خود را از این شرایط نجات بعد از دهد و از حمایت حقوقی بهره مند کند، در ذهنم غوغایی برپا کرد. از استاد خواستم تا فرصت بیشتری برای پاسخ داشته باشم و ملاقات با گلنار جواب بدهم.

یکی از روزهای گرم تابستان او به اتفاق یکی از همکلاسی هایش که سنگ صبور گلنار بود به دفتر من آمدند. از پیش خود را برای روبرو با خودم گفتم او نیاز به راهنمایی دقیق دارد. باید با دقت و همه جوانب موضوع را باز و مطرح کرد. شدن با یک قربانی آماده کرده بودم،

به دلیل اینکه ضمانت ها و حمایت های حقوقی به خصوص در باره ماجرای گلنار و ماجراهای شبیه آن ، در کشور ما بسیار نا مطمئن هستند و قربانی را در شرایط سخت روحی و روانی قرار خواهد داد. اظهار نظر روشن و دقیق فوق العاده سخت بود.

زمانی که گلنار وارد شد شرم در چشمان و صورتش هویدا بود. او بدون دلیل شرمگین بود، نیازی به بازگویی مطالب آزار دهنده نداشت. به او گفتم نیازی به بیان صورت مسئله نیست. به اندازه کافی یادآوری موضوع تو را آزار می دهد، پس بهتر است راه حل های ممکن برای اقدام حقوقی را بررسی کنیم. با خانواده ات و انجام این موضوع طرح

ادامه دادم، برای رهایی از استمرار خشونت راه حل های حقوقی را با شما مطرح می کنم، در نتیجه تمرکز ما بر راهکارهای حقوقی است.

برای این امر باید به همه جوانب موضوع از جمله نکات زیر توجه کرد.

دلیل استمرار عمل تجاوز: نخست

فضای پیرامون، وظیفه والدین احتمال وقوع خشونت در مکان های مختلف و برای همه کودکان و یا زنان وجود دارد، از این رو توجه به اطرافیان آنان است. عدم آگاهی اطرافیان و شاید غیر قابل تصور بودن موضوع برای آنها، سبب وقوع خشونت می شود. در مورد گلنار بی استمرار تجاوز شده بود. و اطلاعی موجب سکوت قربانی

به او گفتم: این نخستین بار است که شما سکوت خود را شکسته اید. با این حال تاکنون خانواده و متجاوز از این اتفاق بی خبر هستند. برای رهایی از استمرار خشونت ضروری است باور کنید، هیچ خطا و حتی سهل انگاری متوجه شما نبوده و سکوت را بکشید. حال زمان آن فرا رسیده تا خانواده ات و متجاوز نیز از موضوع با خبر شوند.

گام دوم:

متجاوز طرح موضوع اگر همراه با قرار دادن دو طرف زیر یک سقف باشد خطرات جدی او را تهدید به دلیل قرابت نزدیک بین گلنار و می کند. از این رو از گلنار درخواست کردم قدری در باره خانواده اش توضیح دهد، بعد از سخنانش از او خواستم تا اجازه دهد به پدرش در این باره گفتگو کنیم.

که سرم شلوغ است و با اجازه او به پدرش تماس گرفتم و از او خواهش کردم تا هر زمان می تواند به دفتر من بیاید. او ابتدا بهانه آورد گرفتارم، امکان سفر ندارم. از این رو از وی خواستم تا از طریق تلفن به حرف هایم گوش دهد.

در برخی از این موارد ممکن است مرتکب به کلی موضوع را انکار نماید و یا اینکه برعکس انتظار، موضوع را بپذیرد و امکان حل خانوادگی آن و حتی تا حدودی عادی سازی روابط نیز فراهم گردد. از این رو بررسی این ابعاد نیز با اتکاء به شرایط عدالت ترمیمی می تواند با باز توانی یا توان بخشی قربانی و همچنین رفع خطر در مرتکب منجر شود.

اتفاقات غیر قابل باوری در اطرافمان رخ می دهد و با در نظر داشتن همه شرایط، پس از آماده کردن ذهن پدر گلنار با این جمله، که گاهی بی خبر از آن هستیم، ماجرا را برایش بازگو کردم.

کمک خانواده و اطرافیان برای تحمل موضوع بدون قضاوت کردن در باره قربانی و متجاوز بسیار اهمیت دارد. اگر خانواده موضوع را به خوبی مدیریت کند، با گفتمان دقیق امکان بررسی ریشه ای مشکل و ممانعت از تکرار آن و ایمن سازی محیط برای قربانی و همچنین و بازدارندگی مرتکب از تکرار این رفتارها وجود دارد. از این رو جامع نگری و مطالعه همه ابعاد قضیه و کمک گرفتن از روانشناس حقوق دان مفید خواهد بود.

گام سوم:

تشریح مجازات این جرم و چگونگی اثبات آن گام بعدی بود. در این گام مجازات قانونی و شرایط احراز آن بررسی می شود.

برای هر دو طرف "زنای با محارم" اقدام قانونی من به عنوان وکیل گلنار، برادرش را در معرض حکم اعدام قرار می داد. چون مجازات پس از اثبات عنف و است، اگر یکی دیگری را به زور مورد تجاوز قرار دهد، فقط متجاوز به اعدام محکوم می شود. البته "اعدام" !اگره با قربانی است اگره در قربانی این امکان فراهم است. متأسفانه ارائه دلیل برای اثبات عنف و

بهتر است پاره ای بیندیشید و در وهله نخست قبول کنید تا گلنار در شهرستان محل تحصیل بماند و به منزل در ادامه به پدر گلنار گفتم: باز نگردد. پدر گلنار به خوبی به حرف هایم گوش داد، احساس بسیار بدی در او مستولی شده بود، سعی کردم خودم را جای او بگذارم و دلداریش دادم. اما او طاقت نیاورد و بالاخره صدای گریه اش بلند شد.

اندکی بعد قدری آرام گرفت و قبول کرد تا او برای دیدار گلنار به اتفاق همسرش عازم شهرستان محل تحصیل شوند.

بعد از چند روز به دفتر من آمدند و گلنار نیز همراه آنها بود. هر دو شدیداً ناراحت بودند. چاره ای نبود. باید دقیق و سنجیده عمل می شد. بار سنگین این اتفاق از یک سو و سنگین تر، سیستم دادرسی اسلامی است که در این باره اجرا می گردد از دیگر سوی، فضای تصمیم ناراحت کننده تر این بود که طرح موضوع گلنار را به شدت درگیر خود خواهد می ساخت گیری را فوق العاده دشوار ساخته بود. و

گام دیگر:

ار آنجایی که شکایت کیفری از دو جهت خطرناک بود، اول اینکه گلنار و برادرش را در معرض اتهام زنا با محارم قرار می داد، و بر اساس ماده 224 قانون مجازات اسلامی مجازات این جرم برای دوطرف اعدام است، مگر اینکه قربانی اثبات کند مورد تجاوز به عنف و فقط متجاوز اعدام خواهد شد. همین ماده "ت" تنها در این صورت بر اساس بند او تمایل به آن نداشته است اگرچه قرار گرفته،

در باره گلنار به دلیل اینکه شروع به تجاوز در سن کودکی رخ داده، امکان اثبات تجاوز تا حدودی آسان است، اما سکوت و استمرار عمل تجاوز، وی را در معرض اتهام تسلیم و رضایت به استمرار قرار می دهد. این درحالی است که تردیدی وجود ندارد که گلنار بی گناه بوده و هیچ تمایلی به این ارتباط نداشته است.

. از این رومحسوب خواهد شد برای قربانی شبیه به شکنجه همه این مسایل اثبات اکراه و اجبار را با مشکل روبرو می سازد و بیشتر درگیر کردن قربانی با نظام قضایی اسلامی که توجه دقیق به عمل متجاوز ندارد، بلکه نتیجه مجرمانه را بیشتر مورد توجه قرار می دهد، بسیار خطر آفرین و سبب آسیب روحی بعدی برای خواهد شد.

است، یعنی یا مرتکب اعدام باید گردد و یا آزاد، حالت دیگری وجود ندارد و "همه یا هیچ قانون" باید توجه داشت که قانون در این جا و در !و متجاوز تنها به انکار نیاز دارد !برای رهایی قربانی از مجازات نیاز به اثبات عنف است که این موضوع نیز بر عهده قربانی است فرض اثبات تجاوز و زنا متجاوز حتما اعدام می شود، مگر اینکه قبل از اقرار توبه نماید و در این صورت حداکثر به کمتر از 100 ضربه شلاق محکوم می شود و پس از آن فوراً آزاد خواهد شد.

به این دلیل اغلب قربانیان و خانواده ها در چنین مواردی تن به شکایت نمی دهند، چنانچه پدر گلنار و خود او نیز با شنیدن این سخنان من گرفتند شکایت نکنند. به شدت نگران شدند و تصمیم

نتیجه و راه حل

با توجه اینکه، خشونت های جنسی رقم بسیار بالایی در روابط میان انسان ها به خود اختصاص می دهد. مذموم و ناپسند بودن خشونت جنسی در همه فرهنگ ها و جوامع مطرح است، اما با وجود قبح وسیع این موضوع همواره رخ می دهد و زندگی قربانی را تباہ می سازد. برای رهایی از این نوع خشونت ها شایسته است تا عدالت را برای آنها جستجو کرد.

این نوع جرایم صرفاً با ادله شرعی در شرایط حقوقی کنونی عدالت محقق نمی گردد. چون امکان اثبات علمی جرایم وجود ندارد، و است، امکان پذیر می شود، سپردن قربانی به چنین شرایطی او را در معرض آسیب های بعدی که مهمترین آن اقرار و چهار شاهد عادل قرار می دهد. نتیجه این شرایط بازخورد عادلانه ای در پی نخواهد داشت.

یعنی جنگ بین متجاوز و قربانی و نتیجه آن اگر به عدم اثبات جرم و یا عدم اثبات عنف و اکراه در قربانی منجر مجازات همه یا هیچ، شود قربانی را در معرض خطر جدی مجازات و حتی اعدام قرار خواهد داد. در فرض بی خطر بودن اقدام حقوقی برای قربانی به دلیل اعدام !متجاوز که از اقوام اوست، بار سنگین روانی بر قربانی وارد خواهد کرد

در همه !انتقام شخصی نیز وجود دارد برخورد با قربانی و همچنین چنانچه متجاوز به صورت متناسب مجازات نشود نیز خطر تکرار جرم و این موارد مردم عطای دستگاه قضایی اسلامی را به لقای آن ترجیح می دهند، مانند گلنار و خانواده اش که شرایط برای آنها بسیار سخت !تن به شکایت ندادند شده بود و

ضروری است. اصلاح قوانین بنابراین اصلاح قوانین حاکم بر این نوع جرایم و تغییر مقررات و روش های اثباتی تشخیص و اثبات جرم بدون نیاز به حضور و همراهی قربانی با متجاوز و متناسب کردن عمل مجرمانه با مجازات نیز حمایتی برای بررسی این نوع جرایم، ضروری است.